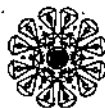


نسیم انس (۲)

آموزش قرآن

تجوید و مفاهیم «۱»

ویژه سطح «۳» مراکز دارالقرآن الکریم وزارت آموزش و پرورش



انتشارات پیام سعادت

سرشناسه: شریف، حسینی، ۱۳۳۵ هـ

عنوان و بدیده آور: نسیم انس ۲: آموزش قرآن تجوید و مفاهیم ۲ ...

مولفان: حسینیعلی شریف، مسعود و کیل

مشخصات نشر: تهران، تلاشگران امیدوار، ۱۳۸۷

مشخصات ظاهری: ۱۲۵ ص

فروست: مجموعه کتاب های آموزشی مراکز دارالقرآن الکریم وزارت آموزش و پرورش

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۰۴۶۴-۲-۳

یادداشت: فیما

یادداشت: نسیم انس طرح مشترک دفتر فضاسازی فرهنگی وزارت آموزش و پرورش و رادیو قرآن است.

موضوع: قرآن - تجوید - راهنمای آموزشی.

شناسه افزوده: وکیل، مسعود، ۱۳۳۴.

رده بندی کنگره: ۱۳۸۵ ۴۸۳ ن ۴ ش / BP ۷۴/۵

رده بندی دیوئی: ۲۹۷/۱۵۱۰۷۶

شماره کتابخانه ملی: ۴۱۸-۴۲۲۷۵ م



شرکت انتشارات
تلاشگران امیدوار

نسیم انس (۲)

آموزش قرآن، تجوید و مفاهیم (۱)

از سری کتاب های آموزشی مراکز دارالقرآن الکریم وزارت آموزش و پرورش سطح (۳)

مولفان: حسینیعلی شریف و مسعود و کیل

نوبت چاپ: چهارم-دوم ناشر ۱۳۸۸ ناشر: تلاشگران امیدوار

ناظر چاپ: حسین ثروتی

شمارگان: ۱۰۰۰۰ آنبسخه چاپ و صحافی: امیدوار

کلیه حقوق برای مولف محفوظ است

مرکز پخش: ۰۹۱۹۳۱۸۵۱۹۵-۷۷۳۸۴۵۲۵

قیمت: ۱۳۰۰ تومان

ه این کتاب بدون استفاده از کاغذ یارانه ای دولتی به چاپ رسیده است

فہرست

- درس ۱ آشنائی با تلفظ دو حرف «ا» و «ب»
 قرائت و مفہم آیات ۱ تا ۵ سورہ بقرہ
- درس ۲ آشنائی با تلفظ دو حرف «ت» و «ث»
 قرائت و مفہم آیات ۱ تا ۱: سورہ انبیاء
- درس ۳ آشنائی با تلفظ دو حرف «ج» و «ح»
 قرائت و مفہم آیات ۱ تا ۸: سورہ انفال
- درس ۴ آشنائی با تلفظ دو حرف «خ» و «د»
 قرائت و مفہم آیات ۱ تا ۶: سورہ یونس
- درس ۵ آشنائی با تلفظ دو حرف «ذ» و «ر»
 قرائت و مفہم آیات ۱ تا ۵: سورہ ابراہیم
- درس ۶ آشنائی با تلفظ دو حرف «ز» و «س»
 قرائت و مفہم آیات ۱ تا ۷: سورہ فاطر
- درس ۷ آشنائی با تلفظ دو حرف «ش» و «ص»
 قرائت و مفہم آیات ۱ تا ۱۱: سورہ عنکبوت
- درس ۸ یاد آوری ۵۷

- ۶۲ درس ۹ آشنایی با تلفظ دو حرف «ض» و «ط»
قرائت و مفاهیم آیات ۱ تا ۷ سوره حج
- ۷۰ درس ۱۰ آشنایی با تلفظ دو حرف «ظ» و «ع»
قرائت و مفاهیم آیات ۱ تا ۹ سوره حدید
- ۷۷ درس ۱۱ آشنایی با تلفظ دو حرف «غ» و «ف»
قرائت و مفاهیم آیات ۱ تا ۱۰ سوره روم
- ۸۴ درس ۱۲ آشنایی با تلفظ دو حرف «ق» و «ک»
قرائت و مفاهیم آیات ۱ تا ۹ سوره غافر
- ۹۱ درس ۱۳ آشنایی با تلفظ دو حرف «ل» و «م»
قرائت و مفاهیم آیات ۱ تا ۱۱ سوره لقمان
- ۹۸ درس ۱۴ آشنایی با تلفظ دو حرف «ن» و «و»
قرائت و مفاهیم آیات ۱ تا ۱۰ سوره شوری
- ۱۰۵ درس ۱۵ آشنایی با تلفظ دو حرف «ه» و «ی»
قرائت و مفاهیم آیات ۱ تا ۱۲ سوره جاثیه
- ۱۱۲ درس ۱۶ یاد آوری

بسم الله الرحمن الرحيم

خوانندگان محترم

کتاب حاضر گامی است در جهت فراگیری تجوید و مفاهیم قرآن کریم، که به همت اساتید ارجمند آقایان حسینعلی شریف و مسعود وکیل به رشته تحریر درآمده است.

آثار ارزشمند در این عرصه فراوان است و قطعاً همه آنها در جایگاه خود اثرگذار بوده و مخاطبان خود را با این کتاب الهی و این نظامنامه زندگی بشر آشنا کرده اند، لیکن این کتاب ویژگی‌های خود را دارد.

امید که خوانندگان گرامی و مربیان و استادان ارجمند در جلسات آموزش قرآن کریم از این کتاب استفاده کنند تا به امتیازات آن واقف گردند.

این کتاب محتوای آموزشی طرح « نسیم انس » است که با توافق رادیو قرآن و مراکز دارالقرآن الکریم وزارت آموزش و پرورش تهیه شده است و به عموم علاقه‌مندان و به ویژه به قرآن آموزان مراکز یادشده تقدیم می‌گردد.

این طرح، که هدف از آن آموزش مخارج و صفات حروف و هم چنین آموزش مفاهیم قرآن کریم است، در برنامه‌ای با عنوان « نسیم انس » تولید و از رادیو قرآن جمهوری اسلامی ایران پخش می‌شود. این گام نو که امکان تعامل مؤلفان را با شنوندگان محترم فراهم می‌آورد و طبیعتاً آموزش منسجم و نظام یافته و هدفمند را ممکن می‌سازد.

در پایان، مطالعه این کتاب و پرداختن به تمرینات آن را، مطابق با روش ارائه شده به همه علاقه‌مندان توصیه می‌کنیم.

دفتر برنامه‌ریزی امور فرهنگی و مشاوره

وزارت آموزش و پرورش

و

گروه آموزش رادیو قرآن

سخنی با مربیان و قرآن آموزان عزیز

خدا را سپاس می‌گوییم که دو مرحله روخوانی و روان‌خوانی قرآن کریم را با موفقیت گذرانده‌اید و اینک سطح سوم از سطوح آموزش قرآن در مراکز دال‌القرآن آموزش و پرورش را آغاز می‌کنیم.

همان‌طور که می‌دانید قرآن کریم به زبان عربی بر آخرین پیامبر خدا، حضرت محمد صلی الله علیه و آله نازل شده است. از این رو آموزش قرآن ما را بر آن می‌دارد که از یک سو به تدریج شیوه قرائت صحیح، فصیح و زیبایی آن را بیاموزیم و از سوی دیگر گام‌های مؤثری در فهم معنای آیات و عبارات قرآنی برداریم.

در کتاب حاضر دو موضوع تجوید و مفاهیم مقدماتی آموزش داده می‌شود. به توضیحات مختصری درباره ساختار دژوس، محتوا، روش تدریس و ارزشیابی مطالب ارائه شده توجه کنید.

ساختار و محتوای دروس

۱. تجوید: هر درس با توضیحاتی درباره چگونگی تلفظ صحیح و زیبای دو حرف از حروف الفبای عربی آغاز می شود.

در تجوید مقدماتی با چگونگی تلفظ حروف آشنا می شوید. حروف، اصواتی هستند که به کمک هوای رانده شده از سوی شش ها در دستگاه تکلم انسان ساخته می شوند.

تلفظ این حروف با یکدیگر متفاوت است و صدای هیچ یک از آنها با دیگری شبیه نیست. مانند: ب، م، س، ط، غ، ح.

آنچه تلفظ حروف را از یکدیگر متمایز می سازد عبارت است از:

الف. محل تولید هر حرف

ب. نحوه شکل گیری هر حرف در محل تولید و چگونگی خروج آن از دستگاه تکلم

توجه: در این سطح سعی بر آن است که از به کار بردن اصطلاحات تجویدی

پرهیز شود. برای مثال به جای رخوت از کلمه سایشی و به جای شدت از کلمه انسدادی

(قطع صدا و حبس هوا و یا مسدود کردن) استفاده شده است.

بهتر است با توجه به سطح علمی فراگیران، مریبان گرامی نیز از به کار بردن اصطلاحات

تجویدی خودداری کنند.

۲. آیات قرآن کریم: در هر درس آیات صیفحه اول یکی از سوره های قرآن کریم

برای قرائت و تمرین تلفظ صحیح حروف آمده است.

۳. مفاهیم: برخی از کلمات آشنا و جدید پر کاربرد در آیات هر درس معنا شده و

آنگاه برخی از آیات و عبارات قرآنی همان درس که به کمک کلمات آموخته شده ترجمه

می شود و نیز تمریناتی برای تقویت توانایی معنا کردن عبارات قرآنی ارائه شده است.



کتاب دارای ۱۶ درس است که درس ۸ و ۱۶ به یادآوری مطالب دروس قبل

اختصاص دارد.

قرآن آموزان، در این دروس چگونگی تلفظ صحیح ۲۸ حرف عربی، معنای ۱۰۷

کلمه آشنا و ۱۲۵ کلمه جدید را می آموزید. شاید برای شما جالب باشد که این ۲۲۲

۱. دستگاه تکلم شامل حنجره، حلق، دهان، زبان بزرگ، لبها و بینی است.

۲. مخرج حرف

۳. صفات حرف



کلمه غیر از کلماتی که تعداد آنها در جدول دروس «بسیار» ذکر شده است ، بیش از ۲۵۷۰۰ بار در قرآن به کار رفته است یعنی شما با آموختن معنای فقط ۲۲۲ کلمه می توانید حدود نیمی از تمام کلمات به کار رفته در قرآن را معنا کنید.

روش تدریس و ارزشیابی

۱. تجوید : در هر درس ابتدا محدوده تولید هر حرف برای قرآن آموزان توضیح داده می شود. سپس هر حرف یک بار به تنهایی و بار دیگر در کلمات مختلف با حرکات متنوع توسط مربی محترم تلفظ می شود.
- قرآن آموزان پس از شناسایی محل تولید هر حرف و فراگیری تلفظ آن، بار دیگر قرائت هر کلمه را از زبان مربی می شنوند و این بار آنها را به دقت تکرار می کنند.
- پس از تکرار، قرآن آموزان با ویژگی های هر حرف آشنا می شوند. آنگاه با خواندن کلماتی که در یک سطر قرار دارد آنچه را که فرا گرفته اند هنگام تلفظ حرف مورد نظر با دقت به کار می برند.
۲. قرائت آیات درس : پیش از آموزش تلفظ صحیح حروف، قرائت آیات هر درس طی مراحل زیر تدریس و ارزشیابی می شود.
 - ۲.۱ : مربی محترم حتی الامکان با توجه به موارد وقف و ابتدا، آیات را به شیوه تدویر (ترتیل رایج با سرعتی کندتر) قرائت می کند.
 - ۲.۲ : پس از قرائت هر عبارت توسط مربی (در محل وقف یا نفس گیری)، قرآن آموزان آن عبارت را به شیوه قرائت مربی، به صورت دسته جمعی تکرار می کنند. قرائت آیات به شیوه فوق (مربی - قرآن آموز) تا پایان آیات ادامه می یابد.
 - ۲.۳ : در جلسه بعد، ابتدا آیات درس قبل پرسش و ارزشیابی می شود. در این بخش مربی از هر قرآن آموز می خواهد که حدود سه سطر از آیات درس را تلاوت کند. ضمن ارزشیابی میزان توانایی دانش آموزان، مربی از ایشان می خواهد در تلفظ صحیح حروف آموزش داده شده دقت کنند.
- با توجه به نقش ارزشیابی در فرایند یادگیری، پرسش از قرائت آیات درس نقش به سزایی در تمرین و دستیابی به اهداف مورد نظر دارد.

۳. مفاهیم : ابتدا قرآن آموزان کلمات آشنا و جدید هر درس را می خوانند و در صورت ابهام ، پرسش های خود را با مربی محترم در میان گذاشته تا با پاسخ ، رفع ابهام شود. آنگاه می توان با یکی دوبار پرسش و پاسخ ، کلمات و معنای آنها را تکرار کرد تا قرآن آموزان به طور نسبی معنای کلمات را به خاطر بسپارند. توجه داشته باشید فراموش کردن معنای یک کلمه اهمیت زیادی ندارد ، با انجام تمرین های مستمر و معنا کردن آیات و عبارات قرآنی به تدریج معنای کلمات در خاطر خواهد ماند.

مناسب است با تشخیص مربی ، گاهی به کلمات هم خانواده برخی از کلمات به کار رفته در جداول که در فارسی رایج است نیز اشاره شود. این امر برای به خاطر سپردن معنای کلمات و گسترش گنجینه لغات قرآن آموزان مفید است.

پس از آشنایی نسبی قرآن آموزان با معنای کلمات هر درس از آنها می خواهیم که به صورت گروه های دو یا سه نفره ، آیات و عبارات قرآنی مشخص شده در هر درس را ترجمه کنند. این فعالیت در کلاس و زیر نظر مربی انجام می شود. عبارات به صورت تحت اللفظی توسط خود قرآن آموزان معنا می شود و مربی با حرکت در کلاس اشکالات و سوالات احتمالی آنها را پاسخ می دهد.

پس از آن که بیشتر ایشان معنای عبارات را نوشتند ، زمان تصحیح فرا می رسد. از یکی از اعضای هر گروه خواسته می شود که یکی از عبارات قرآنی و ترجمه آن را بخواند. این کار را ادامه می دهیم تا همه عبارات قرآنی و ترجمه صحیح آنها در کلاس توسط خود قرآن آموزان خوانده شود. در صورت نیاز مربی توضیحات ضروری را ارائه می کند. در این قسمت آنچه بسیار اهمیت دارد آن است که مربی نباید به هیچ وجه ترجمه عبارات را به قرآن آموزان املاء کند. این کار فایده آموزشی ندارد بلکه موجب خستگی و بی رغبتی قرآن آموزان در فهم معنای قرآن می شود.



از قرآن آموزان می‌خواهیم تمرینات بخش مفاهیم را برای جلسه بعد انجام دهند. در هر جلسه ابتدا تمرین های درس قبل را ضمن پرسش و ارزشیابی قرآن آموزان تصحیح کرده و سپس به تدریس درس جدید می‌پردازیم. توصیه می‌شود پس از هر چند درس یک آزمون ساده از بخش مفاهیم به صورت کتبی به عمل آید. این آزمون توانایی و ضعف قرآن آموزان را مشخص کرده تا مربی و خود آنها بهتر بتوانند ضعف‌های احتمالی را جبران کنند. سوالات آزمون کتبی می‌تواند شبیه عبارات قرآنی و تمرین‌های دروس باشد.

مؤلفان

زمستان ۱۳۸۵